כי פליגי אליבא דרבי ישמעאל רבי יוחנן כרבי ישמעאל וריש לקיש עד כאן לא קאמר רבי ישמעאל התם אלא דשייך ליה לשיעבודא דאורייתא אבל הכא לא שייך שיעבודא דאורייתא גופא אמר רב גידל אמר רב [א]כמה אתה נותן לבנך כך וכך וכמה אתה נותן לבתך כך וכך עמדו וקידשו קנו הן הן הדברים הנקנים באמירה אמר רבא מסתברא מילתא דרב בבתו נערה דקא מטי הנאה לידיה אבל בוגרת דלא מטי הנאה לידיה לא והאלהים אמר רב אפילו בוגרת דאי לא תימא הכי אבי הבן מאי הנאה אתא לידיה אלא בההיא הנאה דקמיחתני אהדדי גמרי ומקני להדדי א"ל רבינא לרב אשי דברים הללו ניתנו ליכתב או לא ניתנו ליכתב [ב]א"ל לא ניתנו ליכתב איתיביה [ג]הפקחין היו כותבין על מנת שאזון את בתך חמש שנים כל זמן שאת עמי מאי כותבין אומרים וקרי ליה לאמירה כתיבה אין והתנן [ג]הכותב לאשתו דין ודברים אין לי בנכסיך ותני ר' חייא האומר לאשתו ת"ש [ד]אין כותבין שטרי אירוסין ונשואין אלא מדעת שניהם הא מדעת שניהם כותבין מאי לאו [ה]שטרי פסיקתא לא שטרי אירוסין ממש כדרב פפא ורב שרביא דאיתמר [ו]כתבו לשמה ושלא מדעתה [ז]רבה ורבינא אמרי מקודשת [ח]רב פפא ורב שרביא אמרי אינה מקודשת תא שמע [ט]מתו בנותיהן ניזונות מנכסים בני חורין והיא ניזונת מנכסים משועבדים מפני שהיא כבעלת חוב הכא במאי עסקינן [י]בשקנו מידו אי הכי בנות נמי בשקנו לזו ולא קנו לזו ומאי פסקא איהי דהואי בשעת קנין מהני לה קנין בנות דלא הוו בשעת קנין לא מהני להו קנין מי לא עסקינן דהואי בשעת קנין והיכי דמי כגון דגרשה ואהדרה אלא איהי דליתא בתנאי ב"ד מהני לה קנין בנות דאיתנהו בתנאי ב"ד לא מהני להו קנין מגרע גרעי אלא בנותיו היינו טעמא כיון דאיתנהו בתנאי ב"ד אימר צררי אתפסינהו: לא יאמר הראשון: אמר רב חסדא [כ]זאת אומרת בת אצל אמה ממאי דבגדולה עסקינן דלמא בקטנה עסקינן ומשום מעשה שהיה דתניא מי שמת והניח בן קטן לאמו יורשי האב אומרים יהא גדל אצלנו ואמו אומרת יהא בני גדל אצלי מניחין אותו אצל אמו ואין מניחין אותו אצל ראוי ליורשו מעשה היה ושחטוהו [ל]ער"ה אם כן ליתני למקום שהיא מאי

כי פליגי כו'. כלומר הא דמוקמת ריש לקיש כבן ננס ולא כר' ישמעאל ליתא דאמר לך ר"ל אנא אפילו לרבי ישמעאל קא פליגנא אדרבי יוחנן: ערב שיעבודא דאורייתא: **אבל הכא.** פלוני חייב ליכא שיעבודא דאורייתא: **דקא מטי הנאה לידיה.** כסף קדושיה לאביה: **אבי הבן.** אביו של חתן: **ניתנו ליכתב.** נתנו חכמים כתיבה לדבר אם באו להחתים עדים בדברים הללו שהן בלא קנין: **לא ניתנו ליכתב.** דלא ליטרוף ממשעבדי וכיון דליכא קנין לא משתעבדי נכסי: **שטרי אירוסין ממש.** שטר שמקדש בו את האשה הרי את מקודשת לי כותב בשטר ומוסר לה ואשמעינן דצריך לכתוב על פיה כדרב פפא ורב שרביא דאמרי כתבו שלא מדעתה אינה מקודשת: **שהיא כבעלת חוב.** ואי לא דנקיטא שטר מי טרפא ממשעבדי: **מאי פסקא.** בתמיה. וכי דבר פסוק הוא לחכמים שקונין לבת האשה ולא לבנות ששנו סתם במשנה בנותיהן ניזונות מבני חורין והיא ניזונת ממשועבדים: **מי לא עסקינן כו'.** וכי אי אפשר שיהו אף הבנות בשעת קנין כגון דגרשה ואהדרה וכתב לה התנאים הללו ואפילו הכי תנן סתמא בנותיהן ניזונות מבני חורין ולא ממשועבדים: **בתנאי ב"ד.** בנן נוקבן דיהויין ליכי מינאי כו': **מיגרע גרעי.** בתמיה: **צררי אתפסינהו.** לפני מותו מסר להם צרורות כספים למזונותיהן: **ואם אומרת הבת אצל האם.** דקתני למקום שאמה ולא קתני לבית אחיה למדנו שכן הוא הדין שתגדל הבת אצל אמה ובת הניזונת מן הבנים זנין אותה בבית אמה ואין כופין אותה לדור אצלם: **דלמא בקטנה עסקינן.** ומשום הכי לא קתני בת אצל אמין: **משום מעשה שהיה.** [ואיכא למיחש נמי שמא] יהרגוה בשביל לירש עישור נכסים שלה. אבל גדולה דלא חיישינן לרציחה אימא לך דתשב אצל האחין: **אם כן.** דיש חילוק בין גדולה לקטנה: **ניתני מוליך לה מזונות למקום שהיא.** דמשמע לגדולה במקום שהיא ולקטנה במקום שהיא: מאי

ניתנו ליכתב או לא ניתנו ליכתב. פי' משום דסתם קנין לכתיבה עומד שמא משום הכי ניתנו ליכתב דכי קנו מידו דמי וקשה דמאי קפריך מההיא דאין כותבין שטרי אירוסין ונשואין אלא מדעת שניהם הא מדעת שניהם כותבין למאי הכי קאמר הא מדעת שניהם כשאומר לו לכתוב וקמ"ל דאין כותבין בסתמא והיה מפרש רבי דמשמע ליה להש"ס אין כותבין אלא מדעת שניהם היינו בידיעת שניהם ששניהם נתרצו בדבר לידעו גמר הפסיקה אבל לא ידעו בכתיבה דומיא דהך דלעיל מיניה כותבין שטר ללוה אע"פ שאין מלוה עמו דהיינו אע"ג דאין יודע עכשיו מן ההלואה כלום וכותבין שטר למוכר אע"פ שאין לוקח עמו דהיינו אע"פ שאין הלוקח יודע במקח כלום ואין כותבין שטרי אירוסין אלא מדעת שניהם מדעת גמר הפסיקה הא מדעת שניהם כותבין אף בלא ידיעת השטר נמי (א): **הכא** במאי עסקינן בשקנו מידו. הוה מצי לשנויי כדכתב ליה ור"ח ור"ת מפרשים ניתנו ליכתב ניתנו לגבות ע"י כתיבה דווקא או לא ניתנו ליכתב שאף בלא כתיבה תקנו לה קנין איתיביה הפיקחין היו כותבין מדקתני כתיבה ש"מ בעי כתיבה דלא קני באמירה בלא כתיבה ואין כותבין שטרי אירוסין ונשואין נמי מדקתני כתיבה ש"מ בעי כתיבה דלא קני באמירה בלא כתיבה והשתא לא גרסינן הא מדעת שניהן כותבין וברוב ספרים אינו ת"ש והיא ניזונת מנכסים משועבדים אלמא דכותבין דאי אין כותבין אמאי הוה גביא ממשעבדי דס"ד דכך הוא רגילות כל שעה לכתוב לה ומשני בשקנו מידו כלומר דבלא כתיבה יכולין לגבות מן המחוררין והכא כך אירע הדבר שהקנה לה: **רבה** ורבינא אמרי מקודשת. תימה דלרבינא דאמר מקודשת מיבעי ליה לאוקמה להיא דאין כותבין שטרי אירוסין בשטרי פסיקתא ואם כן מאי קמיבעיא ליה לעיל דברים הללו ניתנו ליכתב תפשוט ליה מהך: **תא** שמע מתו בנותיהם נזונות. תימה אמאי לא מייתי הך מעיקרא מקמי דמייתי ההיא דהפקחין דהיא נשנית תחלה במשנתנו וי"ל שכן דרך הש"ס משום דאי הוה מייתי הך מעיקרא והוה משני בשקנו מידו תו לא הוה מצי למפרך מההיא דהפקחין דאיכא לאוקמה נמי בשקנו מידו: **הב"ע** בשקנו מידו. בפ' הנזקין (גיטין דף נא. ושם) מוקי להך נמי בשקנו מידו וההיא דהמקבל עליו לזון בן אשתו ובת אשתו בשלא קנו מידו איירי ולפי מאי דמשמע בגיטין דלמאן דלא בעיא אלא קלוכין אתי שפיר הך דהיא ניזונת מנכסים משועבדים אפילו דלא קנו מידו מלינו לאוקמה ההיא דמעשה גובה מן המחוררין [לעיל נא:] כשאין שם קלנה: **אימר** צררי אתפסינהו. תימה לרבי דבגיטין פ' הנזקין (דף מח:) תנן אין מוציאין לאכילת פירות ולשבח קרקעות ולמזון האשה והבנות מנכסים משועבדים מפני תיקון העולם ומפרש ר"ל בגמ' (שם נ:) טעמא לפי שאין כתובין והיינו טעמא נמי דמזון הבנות והכא מפרש טעמא משום אימר צררי אתפסה וי"ל דאיצטריך טעמא לפי שאין כתובין היכא שהודה הא שלא התפיס צררי ועוד תימה לרבי דהכא משמע דמתפיס צררי לקטנה ולקמן בפ' בתרא (דף קי.) אמר שמואל אין פוסקין מזונות לאשת איש מ"ט רב זביד אמר אימר צררי אתפסה רב פפא אמר חיישינן שמא אמר לה צאי מעשה ידיך במזונותיך מאי בינייהו איכא בינייהו קטנה וספקה פי' דלרב זביד לא חיישינן דצררי לקטנה לא מתפיס ותירץ רבי דודאי לענין דלא גבי ממשעבדי לא חיישינן כי התם אבל הכא למיגבי ממשעבדי אמרינן עוד תירץ דהתם כשהלך למדינת הים מיירי ואינו חושש להתפיסה צררי דמעלה בדעתו שתהא לוה ותוכלת וכשיחזור יפרע אבל הכא דמיית אתפסה צררי עוד תימה לרבי כיון דהיינו טעמא דלא גבו בנות ממשעבדי משום דכיון דאיתנהו בתנאי ב"ד אימר אתפסינהו צררי כתובה נמי מהאי טעמא לא תגבי ממשעבדי ותירץ רבי דטפי מתפיס צררי לבתו כדאמרינן לעיל בפרק נערה (דף מג. ושם) לענין הרווחה דבתו עדיפא ליה ואמרתי לפני רבי דמשמע הכא דבת אשתו אי הוה גובה בתנאי ב"ד לא היתה גובה ממשעבדי דהוה חיישינן להתפיס צררי אע"ג דלא ניחא ליה בהרווחה ואמר לי רבי דודאי הוה מצי למימר בתה לא ניחא ליה בהרווחה כמו ניחא ליה אלא איצטריך טעמא דתנאי ב"ד שאם פסקה עמו לזון את בתה מחיים דאז לא אכלה בתנאי ב"ד א"נ לאחר מיתה ולאחר שתגדל היתה גובה ממשעבדי דלא חיישינן לצררי אלא היכא דאיכא תרי טעמי דאכלה בתנאי ב"ד וניחא ליה בהרווחה ובהאי שינויא מיתרצא נמי ההיא פירכא דלקמן משמע דלצררי לקטנה לא מתפיס עוד תירץ דה"ק כיון דאיתנהו בתנאי ב"ד פי' שכל כך יפה כחה שהקנה לה אע"ג דאיתנהו בתנאי ב"ד ודאי איכא למיחש לצררי ובהאי שינויא מתורצין לגמרי כל הגך פירכי ההיא דגיטין וההיא דקטנה וההיא דכתובה. מ"ר:

ולא

עין משפט נר מצוה

ח א ב מיי' פכ"ג מהל' אישות הלכה יג ופ"ו מהל' זכיה ומתנה הלכה יח סמג עשין מח טוש"ע אה"ע סי' נא:

ט ג ד מיי' פכ"ד מהל' מלוה ולוה הלכה א סמג עשין לד טור אה"ע שם:

י ה מיי' פ"ג מהל' אישות הלכה ד סמג עשין מח טוש"ע אה"ע סי' לג סעיף א:

יא ו מיי' פכ"ג שם הל' יח טוש"ע אה"ע סי' קיד סעיף ד:

יב ז מיי' פכ"א שם הל' יח סמג לאוין פא טוש"ע אה"ע סי' פב סעיף ז:

◆

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה ניתנו הד"א עם ד"ה הכא:

◆

תוספות רי"ד

אמר ר"ג א"ר כמה אתה נותן לבתך כך וכך וכמה אתה נותן לבנך כך וכך עמדו וקדשו הן הן הדברים הנקנים באמירה אמר רבא מסתברא מילתא דרב בבתו נערה דקמטי הנאה לידיה אבל בוגרת לא והאלהים א"ר אפילו בבוגרת דאלת"ה אבי הבן מאי הנאה קאתי לידיה אלא בההיא הנאה דמתחתני אהדדי גמרו ומקנו אהדדי (פי' הרב על מימרת והב"ע כגון דא"ל מנה אני חייב לך בשטר דדוקא הכא דאיכא למימר בההיא הנאה דקא מתחתני אהדדי גמרו ומקנו בלא קנין אבל בשאר דברים אין אדם יכול לחייב עצמו באמירה ואע"ג דא"ל א"ע ואינו משתעבד אלא אם קנו מידו) א"ל רבינא לר"א דברים הללו ניתנו לכתוב או לא. פי' אם אומר החתן לפני העדים כתבו לי שטר על הנכסים שנדר חמי לתת לבתו בפניכם כותבים לו או לא. א"ל לא ניתנו לכתוב פי' דא"ל (כזה) [דזה לא] קבילית עלוי דתיטרף ממשעבדי ומתוך כך לא אוכל למכור נכסי ועד שלא יאמר להן אין כותבים לו: ת"ש מתו בנותיו ניזונות מנכב"ח והיא ניזונית מנכ"מ מפני שהיא כב"ח אא"ב דכתב לה היינו דניזונית מנכ"מ אלא אי אמרת דלא כ' לה אמאי ניזונית מנכ"מ הב"ע בשקנו מידו דסתם קנין לכתיבה עומד. אי הכי בנותיו נמי ומסיק איהי דליתא בתנאי ב"ד מהני לה קנין בנות דאיתנהו בתנאי ב"ד לא מהני להו קנין: מיגרע גרע בתמי' כיון דאיתנהו בתנאי ב"ד אימא צררא אתפסי': לא יאמר הראשון וכו'. אר"ח זאת אומרת הבת אצל האם פי' בת הניזונית מן האחים זנין אותה בבית אמה ואין כופין אותה לדור אצלם ל"ש גדולה ל"ש קטנה. פי' מדלא קתני למקום שהיא אמה שי"ס כך הדין נותן שתדור עם אמה ולא עם אחיה בין אם היא קטנה בין אם היא גדולה: תניא מי שמת והניח בן קטן יורשי האב אומרים יהא גדל אצלנו והאם אומרת יהא גדל אצלי אין מניחים (אלא) אצל מי שהוא ראוי ליורשו מעשה הי' ושחטוהו ע"ה

א) נ"ל מניחין אותו אצל אמו ואין מניחין אותו אצל מי שראוי ליורשו.

מסורת הש"ס

א) [מ"ק יח: קדושין ט:], ב) [לעיל קא:], ג) לעיל פג., ד) ב"ב קסו: קדושין ט:, ה) קדושין ט: מח., ו) [בקדושין איתא רבא וכן הועתק בכל הפוסקים], ז) גיטין נא. כל הענין [לעיל קא:], ח) נ"ל ערב הראשון והמדפיסים שלפנינו שגו כאמור הר"ת נגלו כדבר שאין לו שייכות כלל להענין: [ככה"י ובדפוסים אחרים איתא: ערב הפסח], ט) [ועי' תוס' יבמות מא: ד"ה ת"ש כונסה].

◆

גליון הש"ס

גמ' זאת אומרת בת וכו'. עי' שיטה מקובצת בב"מ קג. ד"ה אר"א ז"ל בשם רב סעדיה גאון:

◆

מוסף רש"י

הן הן הדברים הנקנים באמירה. בלא קנין, שהקידושין הן גמר הדבר, דבההיא הנאה דקא מתחתני אהדדי גמרי ומקני (קדושין ט:). כל זמן שאת עמי. ולא אם אמות או תמותי או אגרשך (לעיל קא.). ותני ר' חייא האומר לאשתו. ולא תני כותב דאשמועינן דבאמירה בעלמא נמי סליק נפשיה בלא שום קנין וכתיבה (לעיל פג.). מאי לאו שטרי פסיקתא. התנאים שביניהם וממון שפוסקים זה לזה (קדושין ט:) אבי חתן ואבי כלה (רשב"ם ב"ב קסו:) וכאותן התנאים קאמר שהעדים אין רשאין לכתוב עליהן שטר אלא מדעתם, דניחא להו שתהא כמלוה על פה ולא כמלוה בשטר (קדושין ט:). שטרי אירוסין ממש. כגון הרי את מקודשת לי (שם) ונשואין. כתובה (רשב"ם ב"ב שם). כתבו לשמה ושלא מדעתה. לא ידעה כשנכתב (קדושין מח.) קודם הכתיבה לא נמלך בה ואחר כך הודיעה וקבלתה, ובגדולה קאי, והוא הדין בקטנה ונערה לשמה ושלא מדעת אביה (שם ט:). רבא ורבינא אמרי מקודשת. טעמייהו מפורש בפ"ק (שם) מה יציאה לא בעינן כתיבה מדעתה שהרי בעל כרחה מגרשה, אף הויה כו', רב פפא ורב שרביא אמרי אינה מקודשת. מה יציאה בעינן כתיבת הגט דעת מקנה, דהיינו בעל שמקנה את האשה לעצמה בגט זה, אף הויה בעינן דעת מקנה והיא האשה שמקנה את עצמה לבעל בשטר זה (שם מח.). בנותיהן ניזונות מנכסים בני חורין. ולא ממשועבדים דתנן (גיטין מח:) אין מוציאין לאכילת פירות ולשבח קרקעות ולמזון האשה והבנות מנכסים משועבדים. והיא. אותה הבת, מפני שהיא כבעלת חוב. שיש לה עליהן שטר מזונות (לעיל קא:). בשקנו מידו. דסתם קנין לכתיבה עומד (לעיל נא. גיטין נא.). אי הכי בנות נמי. דהויא לה מינייהו ליתזו ממשעבדי, הואיל וקנו מידו קא איירי (שם). ומאי פסקא. מאי דעתיה דתנא וכי פסקא למילתיה דסתם מאן דפסיק הכי קנו מידו לבת אשתו ולא קנו לבתו (שם). דלא הוו בשעת קנין. שעדיין לא נולדו (שם). מי לא עסקינן כו'. כלומר ומי לא משמע נמי ממתני' כגון דהוו בנתיה בשעת קנין, והיכי דמי כגון דגרשה. לאחר שנולדו לו ממנה בנות, ואהדרה. ופסקה עמו תנאים הללו, דהא מתני' סתמא תנן (שם:). כיון דאיתנהו בתנאי ב"ד. והוא נמי קנו מידו נותן לו להשלים חוקה. אימר צררי. של מעות התפיסה במותו להיות בידה לזון מהם (שם).